

Til patienter og pårørende

Pårørende til patienten med ændret adfærd/delirium

Intensiv Afsnit E1

Bedøvelse og Intensiv

Information og vejledning

Kære pårørende,

Nogle patienter kan, under indlæggelsen i Intensiv Afsnit, udvikle en tilstand, hvor de ændrer adfærd. Tilstanden kaldes delirium.

Delirium er en akut udviklet tilstand med springende og usammenhængende tankegang.

Symptomerne kan være:

- Forandret/usædvanlig opførsel
- Skiftende adfærd i løbet af døgnet; ofte uro om natten
- Adfærden kan være voldsom, aggressiv og udadreagerende
- Adfærden kan være stille, indadvendt
- Upassende tale kan forekomme - skældsord
- Hallucinationer og vrangforestillinger kan forekomme
- Svært ved at koncentrere sig
- Svært ved at huske hvad der er sket og kende familiemedlemmer
- Ændret døgnrytme, søvnløshed
- Manglende sammenhæng mellem tale og handling
- Angst, vrede og tristhed
- Kontakten til andre mennesker kan være præget af utryghed eller fjendtlighed

Adfærdsændringen/delirium kan optræde med et eller flere af ovennævnte symptomer, ligesom det ofte varierer i løbet af dagen og fra dag til dag.

Den ændrede adfærd/den delirøse tilstand kan være langvarig og komplicere og forlænge processen, men er en forbigående tilstand, som forsvinder igen.

I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at lindre symptomerne medicinsk, men den vigtigste behandling er omgivelsernes tilpasning til patienternes adfærd, som vi nu vil uddybe. Ønsket er at forebygge en udadreagerende adfærd.

Baggrund for patientens tilstand

Hjernen er tredelt. Hver hjernedel har sin funktion. Du kan se dem på billedet til højre.

- Blok 1: Krypdyrhjernen, den sansende del
- Blok 2: Den gamle pattedyrhjernen, den følende del
- Blok 3: Den nye pattedyrhjerne/ Frontallappen, den tænkende del

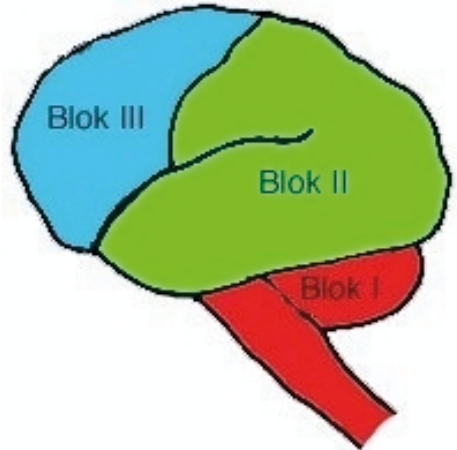
Krypdyrhjernen (blok 1)

- patienten med ændret adfærd er oftest styret af krybdyrhjernen.

Denne del af hjernen er styret af instinkter og impulser. Den regulerer basale og livsnødvendige processer: SIKKERHED, sult og tørst, vejtrækning og blodtryk. Opfatter sanseindtryk, regulerer vågenhed og reaktionsberedskab.

Krypdyrhjernen scanner den anden på et split sekund; højde, vægt, tempo, dufte.

Patientens tilstand gør, at vedkommende lynhurtigt vurderer, hvordan kan jeg forsvare mig selv: Skal jeg **ANGRIBE, FLYGTE** eller **FRYSE**.

Den delirøse patient påvirkes derfor meget af lys, lyde, støj og lugte, fremmede omgivelser og hurtige ændringer.

Den gamle pattedyrhjerne (blok 2)
Sanseindtrykkene opfattes her, men kan være forvrænget hos patienten på Intensiv Afsnit.

Det er området for modtagelse, behandling og oplagring af den information, der kommer fra omgivelserne via sanserne.

Her ligger følelsernes sprog og vurdering af andres kropssprog. Ud fra sanserne skabes oplevelsen af virkeligheden.

Den nye pattedyrhjerne (blok 3)

I denne del af hjernen ligger de intellektuelle færdigheder og det talte sprog.

Denne hjernedel bestemmer, hvad virkelighedsopfattelsen skal bruges til. Den planlægger og udfører. Man er her eftertænksom. Den kan behovsudsætte, styre impulser, acceptere hjælp, har sygdomserkendelse, kan kontrollere krybdyr- og den gamle pattedyrhjerne.

Hvis man er i en tilstand af delirium, kan det medføre, at det i perioder ikke er muligt at gøre brug af denne del af hjernen.

Hvad kan du som pårørende gøre?

Som pårørende kan du være med til at gøre patienten tryk:

- Vær dig selv
- Brug korte direkte sætninger
- Forsøg at undgå løs snak
- Stil kun få og enkle spørgsmål
- Forsøg at undgå at diskutere
- Fortæl om tid og sted, almindelige ting fra hverdagen
- Skab en rolig atmosfære udvis en rolig adfærd
- Sæt dig gerne stille ved patientens side
- Ved berøring lægges en fast og rolig hånd
- Max. 2 pårørende på stuen af gangen
- Det er vigtigt, at patienten er placeret, så han/hun kan se døren placer dig ikke, så du blokerer/spærrer patientens udsyn til døren
- Nogle gange har patienten brug for ro og søvn, hvilket kan betyde, at I vil blive bedt om at komme igen senere

STØJ TV, i-Pad, radio, mobiltelefon, alarmer og alt småsnakken på stuen forværrer den stresstilstand patienterne på Intensiv Afsnit er i. Det øger risikoen for udvikling af delirium.

Vær opmærksom på:

Det kan være svært at være hos den syge i længere tid ad gangen. Mange oplever at blive vrede, frustrerede, kede af det samt føler usikkerhed og afmagt. Dette er både helt almindeligt og helt forståeligt.

Som pårørende er du en vigtig ressource for den syge. Du kan være med til at fastholde noget kendt. Denne opgave er imidlertid krævende, hvorfor det er nødvendigt, at du som pårørende giver dig selv pauser indimellem.

Det kan være godt at dele tanker og følelser med personalet, der kender reaktionerne hos både patienter og pårørende fra lignende situationer.

Pjecen er udarbejdet juli 2018 af arbejdsgruppe på Intensiv Afsnit, revideret oktober 2023.